

HEILIG HSCHRIFT

TANACH
BIJBEL
KORAN

البركة
البركة

البركة
البركة

البركة
البركة

البركة
البركة

HEILIG SCHRIJF

TANACH
BIJBEL
KORAN

REDACTIE

Micha Leeftang en Kees van Schooten

MET BIJDRAGEN VAN

Roel van den Broek, Charlotte Huygens,
Bart Jaski, Tanja Kootte, Micha Leeftang,
Amanda Pullan, Casper Staal, Edward van
Voolen en Arnoud Vrolijk

Zwolle, WBOOKS

Utrecht, Museum Catharijneconvent

Utrecht, Universiteitsbibliotheek

INHOUD

05	Voorwoord Marieke van Schijndel en Anja Smit
09	Inleiding Micha Leeflang
19	1 Levende joodse teksten Edward van Voolen
35	2 De glans van de Heilige Schrift Tanja Kootte en Casper Staal
47	3 De eeuwige schoonheid van de Koran Charlotte Huygens
59	4 De samenstelling van de Tanach, Bijbel en Koran Bart Jaski
71	Catalogus
141	Om verder te lezen
142	Over de auteurs
143	Met dank aan
143	Bruikleengevers
144	Colofon

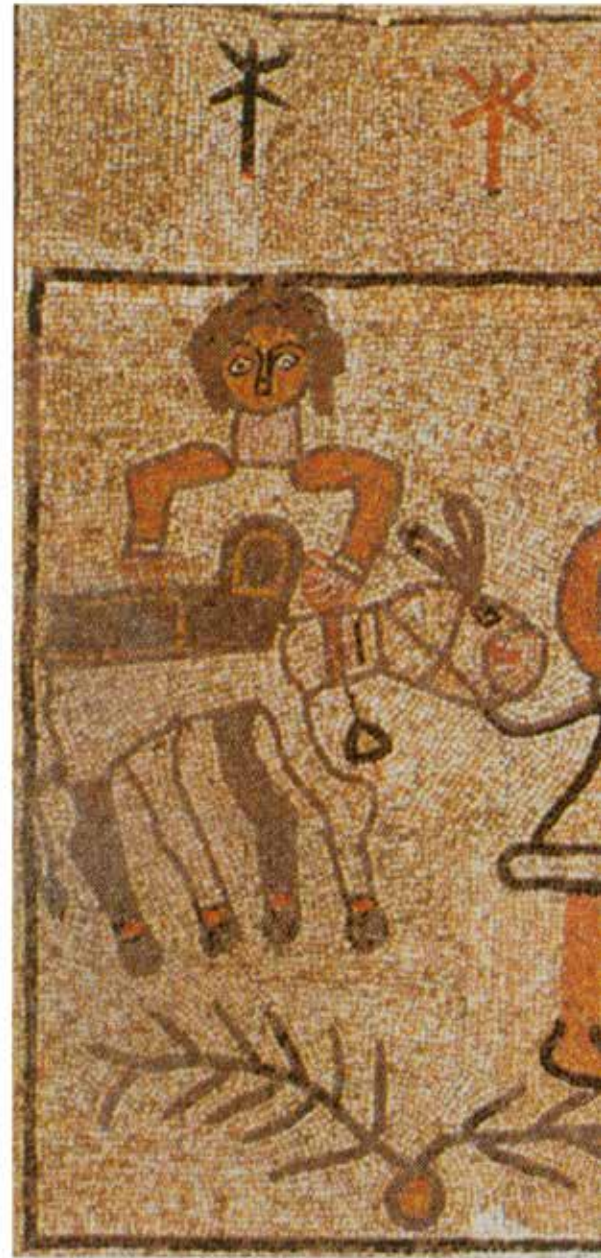
Detail van Bernulfus-codex, Reichenau, Zuid-Duitsland, ca. 1040-1050, handschrift op perkament, 31,5 x 24 cm. Utrecht, Museum Catharijneconvent, ABM h3, f. 1v

Tanach, Bijbel, Koran

Het heilige boek van de joden, de Tanach, wordt ook wel de Hebreeuwse Bijbel genoemd. De tekst komt overeen met het Oude Testament, dat het eerste deel van de christelijke Bijbel vormt. De christenen hanteren een iets andere volgorde van de afzonderlijke bijbelboeken in de Hebreeuwse Bijbel. De christelijke Bijbel bevat behalve het Oude Testament ook het Nieuwe Testament. Het belangrijkste onderdeel van het Nieuwe Testament vormen de vier evangeliën. Zij beschrijven de daden en woorden van Jezus, die wordt beschouwd als de Messias (Hebreeuws voor gezalfde, ofwel Christus in het Grieks en Latijn), de Verlosser. Uit het geloof in Jezus Christus is het christendom voortgekomen. Voorts zijn in het Nieuwe Testament opgenomen: de Handelingen van de Apostelen, met daarin de geschiedenis van de eerste christelijke gemeenschappen, de brieven van de apostelen Petrus, Paulus, Johannes, Jacobus en Judas en de Openbaring van Johannes. Het woord koran, van het Arabische woord *qur'an*, betekent reciet, ofwel een mondeling voorgedragen tekst. De islam erkent de Tanach en de evangeliën, evenals alle joodse en christelijke profeten voorafgaand aan de profeet Mohammed. Veel van hun geschiedenissen komen dan ook voor in de Koran. Volgens de islam heeft de mensheid Gods woord echter vaak verkeerd geïnterpreteerd. Vandaar dat God de profeet Mohammed zond. Aan deze laatste Profeet deed hij zijn definitieve openbaring toekomen: de Koran.

Monotheïstische religies

Het jodendom verwijst naar de religie, geschiedenis en cultuur van het joodse volk, de afstamelingen van de bijbelse aartsvaders Abraham, Isaak en Jakob en de aartsmoeders Sara, Rebecca, Lea en Rachel. Joden (afgeleid van Judeërs, *Jehoedim* in het Hebreeuws) stammen af van de inwoners van het bijbelse Judea, met

Jeruzalem als hoofdstad. Joden zijn ook diegenen die zich in de loop der tijden bij hen hebben aangesloten, zowel in bijbelse tijd als later. Het jodendom behoort tot de oudste monotheïstische wereldgodsdiensten. Nadat de Romeinen Judea

Detail van een mozaïekvloer met Abraham en het offer van Izaak, Beth Alfa Synagoge, Israël, 6e eeuw, foto Israel Antiquities Authority, Jeruzalem

hadden veroverd in de eerste eeuw, ontstond uit het jodendom het christendom, als een van de vele stromingen die reageerden op sociale en ideologische veranderingen in de maatschappij. Het christendom verspreidde zich over het Ro-

meinse Rijk, maar omdat christenen weigerden om de Romeinse keizer als god te vereren werden ze regelmatig vervolgd. In de vierde eeuw werd het christendom toegestaan en erkend als de Romeinse staatsgodsdienst. Aanhangers van

^ **Offer van Abraham (detail)**, Iran, begin 19e eeuw, houtsnede, gedrukt op papier, handgekleurd, 20,8 x 16,7 cm. Particuliere collectie, foto Ruben de Heer

< **Wandkleed met Offer van Abraham**, Nederlanden, ca. 1600-1610, wol, zijde en metaaldraad, 274 x 227 cm. Utrecht, Museum Catharijneconvent, ABM t2100

andere godsdiensten, zoals de joden, werden regelmatig vervolgd. Aan het begin van de zeventiende eeuw kwam op het Arabisch schiereiland een derde monotheïstische godsdienst op, de islam. Verenigd en geïnspireerd door hun godsdienst veroverden moslims een groot gebied dat al spoedig reikte tot aan Noord-Spanje en India. Er ontstond een bloeiende cultuur waarin de islam, het Arabische schrift en de Arabische taal dominant waren.

Wie is wie?

Behalve het geloof in één God hebben joden, christenen en moslims met elkaar gemeen dat zij Abraham beschouwen als een belangrijke voorvader. Zijn onverzettelijke geloof in God is een groot voorbeeld binnen de drie godsdiensten. Vandaar dat het jodendom, het christendom en de islam ook wel abrahamitische religies

worden genoemd. Hoewel de godsdiensten veel gemeenschappelijke aspecten vertonen, zijn er ook wezenlijke verschillen. Zo is het boegbeeld van het jodendom Mozes, van het christendom Jezus en van de islam Mohammed. Mozes en Mohammed zijn ontvangers van Gods woord en Jezus wordt door de christenen beschouwd als het vlees- ofwel mensgeworden woord, de zoon van God. Moslims beschouwen Jezus als een belangrijk profeet, maar niet als de zoon van God.

Interpretatie en vertaling

Interpretatie is binnen de drie monotheïstische religies van essentieel belang – zonder interpretatie leeft geen enkele tekst. Want wat wordt exact bedoeld met de Tanach, Bijbel en Koran? Binnen de drie wereldreligies zijn uitleg en interpretatie belangrijk, niet alleen in kwesties van geloof, maar ook van ethiek: wat kan en mag

Liberaal Joodse Synagoge, Rabbijn Tamarah Benima, Amsterdam,

foto van mediakunstenaar Eddy Seesing, onderdeel van de Religion-Todayserie, 2011, diasec op Dibond, 75 x 60 cm

Doopsgezinde Gemeente, herder en leraar Alfred R. van Wijk, Amsterdam,

foto van mediakunstenaar Eddy Seesing, onderdeel van de Religion-Todayserie, 2011, diasec op Dibond, 75 x 60 cm

wel, en wat niet? De diverse interpretaties hebben geleid tot aparte groeperingen en afsplitsingen binnen de godsdiensten.

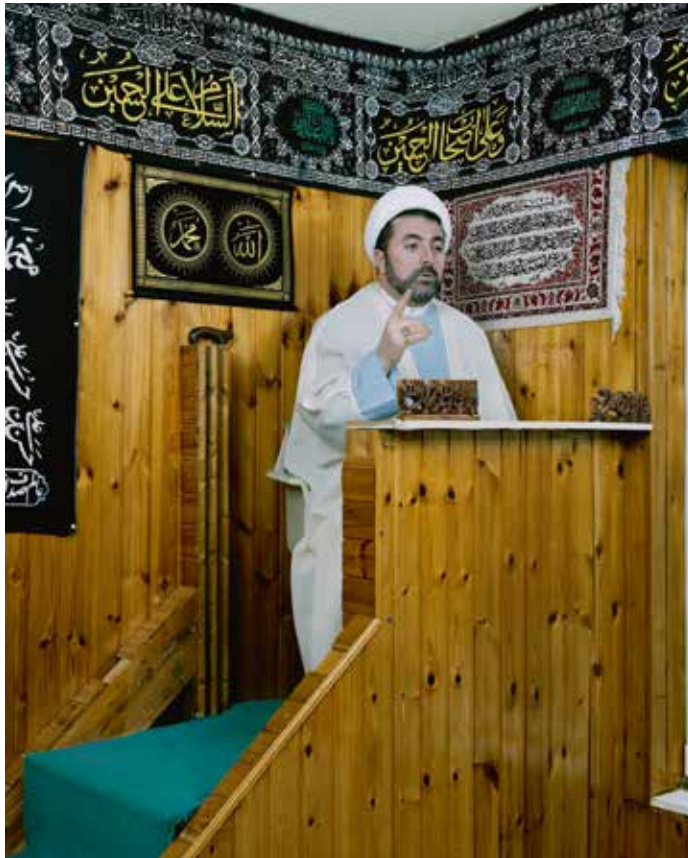
Vertalingen zijn ook van groot belang bij het breder bekend maken van de heilige geschriften. De Tanach, Bijbel en Koran zijn in vele verschillende vertalingen beschikbaar – van handgeschreven en gedrukt tot aan een digitale *app*. Vertalingen zijn echter een vorm van interpretatie. Over de juiste verklaring van de tekst in de oorspronkelijke taal – Hebreeuws, Grieks en Arabisch – bestaan immers talloze mogelijkheden en opvattingen. Bij het jodendom en de islam speelt de oorspronkelijke taal een grotere rol dan bij het christendom. Binnen het jodendom en de islam wordt aan een vertaling over het

algemeen niet dezelfde waarde gehecht als aan de oorspronkelijke tekst. In vertalingen van de joodse en islamitische heilige geschriften wordt tot op de dag van vandaag vaak de oorspronkelijke tekst naast de vertaling opgenomen.

Omgang en verering

Eenzijds spelen heilige boeken een rol tijdens de eredienst in de godshuizen, anderzijds lezen gelovigen thuis en onderweg in hun heilige boeken. Behalve aan heilige boeken, kennen joden, christenen en moslims een bijzondere werking toe aan objecten voorzien van heilige teksten. Voorwerpen – niet alleen amuletten en talismanen – met tekstregels uit de heilige geschriften moeten zorgen voor bescherming. Aan kleding-

Imam Israfil Demirtekin, Rotterdam, foto van media-kunstenaar Eddy Seesing, onderdeel van de Religion Todayserie, 2011, diasec op Dibond, 75 x 60 cm

stukken en waterkommen gedecoreerd met heilige teksten worden van oudsher magische krachten toegekend. Citaten uit heilige teksten sieren niet alleen de wanden van godshuizen, zij zijn ook te vinden op gebruiksvoorwerpen.

Joden vieren de eredienst in de synagoge, christenen in de kerk en moslims in de moskee. Voor het jodendom vormt de melodieuze lezing uit de torarol, het eerste deel van de Tanach, het middelpunt van de dienst. Binnen het christendom heeft er een verschuiving plaatsgevonden van verschillende losse boeken op het altaar, zoals het sacramentarium (met de belangrijkste gebeden voor de priester), het evangelistarium (dat de vier canonieke evangeliën bevat, of die gedeelten ervan die tijdens de Heilige Mis wor-

den voorgelezen of gezongen), het epistolarium (middeleeuwse brieven van het Nieuwe Testament) en het graduale (liturgisch zangboek), naar het missaal, waarin alle voor de eredienst noodzakelijke teksten zijn bijeengebracht. Binnen de islam reciteert de imam op een welluidende wijze de op rijm gestelde koranverzen uit het hoofd. In de moskee is de Koran echter ook altijd aanwezig. Korancitaten en de 99 Schone Namen van God decoreren interieur en exterieur van menig moskee.

Heilige boeken zijn vervaardigd door de beste ambachtslieden en getuigen van grote kundigheid en artistieke kwaliteit. De aandacht voor de kalligrafie en het respect voor de heilige geschriften zijn buitengewoon, vanaf de vroegst overgeleverde teksten tot op de dag van vandaag.

Of u nu jood, christen of moslim bent, een ander of geen geloof aanhangt, de schoonheid van de heilige geschriften kan door iedereen worden bewonderd. Laat u verrassen door de opmerkelijke overeenkomsten en verschillen, en neem kennis van de bijzondere inhoud van de heilige teksten.

ESSAYS

MOZES, JEZUS EN MOHAMMED

1 HET BEGINT BIJ MOZES

Kopenhaagse Haggada

Uri Feibush ben Isak Eisik Segal (schrijver en illuminator), Hamburg of Altona, 1739, handschrift op perkament, 38 x 23 cm. Kopenhagen, Det Kongelige Bibliotek, Collectie van de Joodse Gemeenschap van Kopenhagen, MT 9, f. 16v-17r

Voor alle drie monotheïstische religies geldt Mozes als de eerste profeet die niet alleen mondeling maar ook schriftelijke instructies van God kreeg. Hoe dit gebeurde staat vermeld in het boek Exodus in de Bijbel en in de Koran, soera 7:144-145. Dit vormt het begin van de schriftelijke overlevering van Gods woord. In het jodendom is dit vastgelegd in de Tora. Een Tora voor liturgisch gebruik wordt nooit gedecoreerd. Vanaf de dertiende eeuw zijn joodse boeken overgeleverd die met narratieve scènes zijn geïllustreerd. Het betreft exemplaren van (delen van) de Tanach en boeken met teksten voor

bepaalde feestdagen. Maar geen boek wordt zo uitbundig versierd als de *haggada*, waarin de tekst en rituelen staan voor de viering van Sederavond, aan het begin van Pesach, joods Pasen. Haggada betekent vertelling en verwijst naar het verhaal van de uittocht uit Egypte, zoals beschreven in het tweede boek van de Tora, Exodus.

Een mooi voorbeeld van een geïllustreerde haggada waarin Mozes wordt afgebeeld, is de handgeschreven Kopenhaagse Haggada, die is geschreven en geïllustreerd door Uri Feibusch ben Isak Eisik Segal. Van hem zijn enkele andere gedecoreerde handschriften

bekend. Deze haggada maakte hij in 1739, toen hij twintig jaar oud was en woonde in Hamburg of in het nabijgelegen Altona, dat destijds onder Deens bestuur stond. Hij liet zich inspireren door de gravures in de Amsterdamse Haggada, die in 1695 was uitgegeven, en opnieuw in 1712. Opvallend is dat Feibush een grote verscheidenheid aan felle kleuren gebruikt. Dit geldt ook voor de afbeelding waarin Mozes Gods woord en schrift ontvangt.

Mozes staat op het rechterblad onder een opkomende zon met daarin een Hebreeuwse inscriptie die het eerste gebod van de Tien Geboden bevat: 'Ik ben JHWH, uw God' (Exodus 20:2, zie ook cat. 39). Op de voorgrond aan de voet van de berg Horeb in de Sinaï zijn de Israëlieten te zien met hun kleurige tenten.

De woorden die bekend zijn als de Tien Geboden worden door allen gehoord: 'Heel het volk was getuige van

Amsterdamse Haggada

Salomo ben Joseph Proops (uitgever), Amsterdam, 1712, gravures, gedrukt op papier, 31,7 x 20 cm. Amsterdam, Joods Historisch Museum, Moo810, f. 37-38

de donderslagen en lichtflitsen, het schallen van de ramshoorn en de rook die uit de berg kwam' (Exodus 20:18).

In de miniatuur is dit gecombineerd met de latere passage waarin Mozes 'de twee platen van het verbond, de stenen platen, door Gods vinger beschreven' van God ontving (Exodus 31:18). Mozes smeedt de platen aan stukken toen hij bij zijn terugkeer zag dat de Israëlieten inmiddels een gouden kalf hadden gesmeed om te vereren. God droeg Mozes op twee nieuwe stenen platen te maken, die God, net als de eerste platen, zou beschrijven (Exodus 34:1, 27-29). Het gaat daarbij niet alleen om de Tien Geboden, maar om alle aanwijzingen die God aan Mozes en

de Israëlieten meedeelt. Volgens de joodse traditie betreft het zowel de geschreven als de mondelinge leer. Deze vormen nog steeds de kern van het joodse geloof en leven.

Op het linkerblad houdt een priester met een mijter een lam aan de lijn. Dit symboliseert het offer dat de joden brachten om te gedenken dat God hen bij de laatste plaag in Egypte oversloeg. BJ m.m.v. EvV

2 JEZUS CHRISTUS IN DE HEMEL EN OP AARDE

Soignies Psalter

Hautmont, ca. 1050-1100, handschrift op perkament, 22,5 x 16 cm. Leipzig, Universitätsbibliothek, 774, f. 29v-30r

Waar Mozes en Mohammed duidelijk menselijke profeten zijn, die het goddelijke woord overbrengen aan de mensheid, is Jezus voor zijn volgelingen meer dan alleen mens. De gekruisigde mens Jezus is niet alleen de Messias of Christus, de gezalfde profeet en koning die volgens christenen voorspeld wordt in de Tanach, maar ook de zoon van God. Deze dubbelrol wordt in een harmonisch geheel uitgebeeld in het Soignies Psalter uit de tweede helft van de elfde eeuw. Het psalter werd gebruikt in de Sint-Vincentbasiliek te Soignies, een stadje ten noordoosten van Mons (Bergen) in Wallonië.

Aan de linkerkant zien we Christus in de hemel, in de pose van de Heerlijkheid des Heren (*Majestas Domini*). Gezeten op een troon en omgeven door een amandelvormige mandorla heeft hij een aardbol aan zijn voeten en een ronde stralenkrans om zijn hoofd. Hij is zowel heerser als leraar van de wereld, getuige het boek in zijn hand. Hij verkondigt het evangelie. De symbolen van de vier evangelisten zijn in de hoeken afgebeeld (zie ook cat. 31).

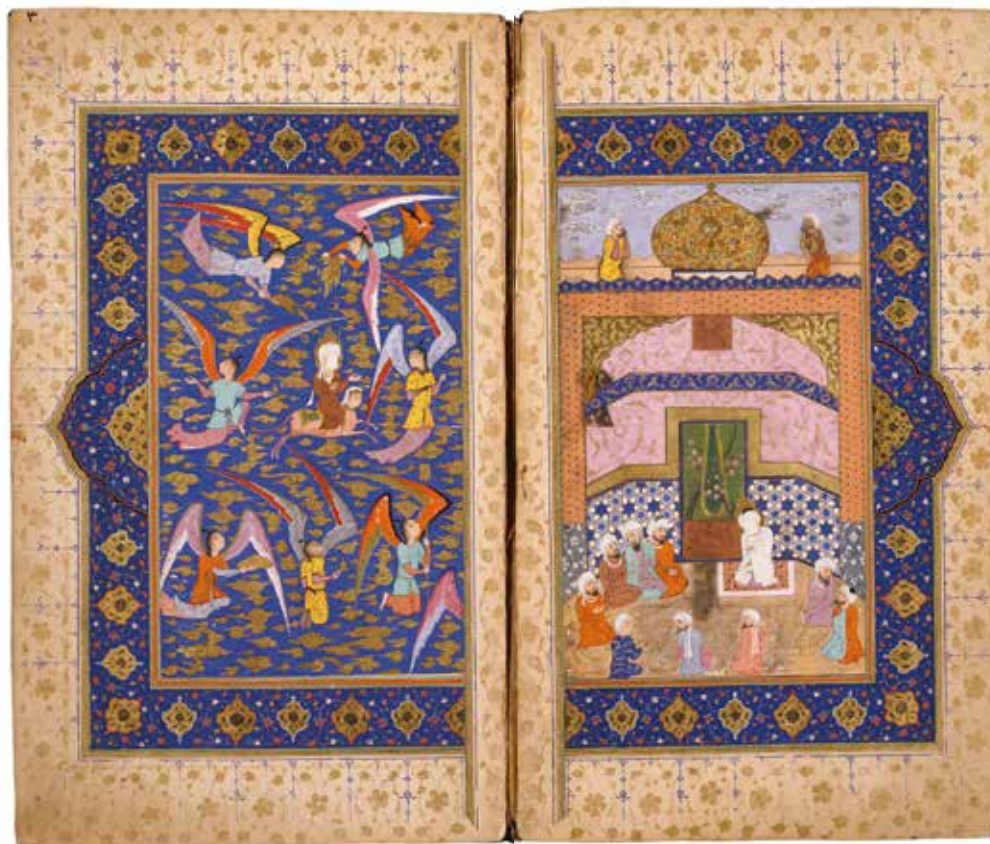
Aan de rechterkant wordt Jezus op aarde gekruisigd. Bloed vloeit nog uit zijn zijde. Zijn moeder Maria en Johannes zijn getuigen. Met de opoffering van

Jezus aan het kruis wordt de duivel in de vorm van een slang overwonnen. De symbolen van de vier elementen zijn in de hoeken te zien: vuur, lucht, aarde en water, die echter ook de hemel (zon en maan) en aarde (land en zee) vertegenwoordigen. Alle vier zijn bedroefd. Met andere woorden, de hele wereld weent om de gekruisigde Christus. Zo wordt in beeldtaal in een oogopslag het wezen van Jezus Christus duidelijk gemaakt. De lay-out en het kleurgebruik benadrukken de eenheid van het geheel.

De aanwezigheid van Maria en Johannes bij de kruisiging wordt alleen vermeld in Johannes 19:26-27. Vroeger

schriftgeleerden gingen er al vanuit dat deze apostel Johannes dezelfde is als Johannes de Evangelist. Hij is ook degene die zijn evangelie begint met: 'In het begin was het Woord, het Woord was bij God en het Woord was God.' Christus is niet alleen de bringer van Gods woord, hijzelf is het mensgeworden woord (Johannes 1:14). Jezus heeft echter geen geschriften nagelaten. Zijn uitspraken en daden zijn via mondelinge overlevering vastgelegd door de vier evangelisten. Dat vormt de basis voor de informatie over Jezus' leven en daden.

BJ

3 DE HEMEL- VAART VAN MOHAMMED

Qisas al-anbiya (Verhalen over de profeten)

Shiraz, Iran, 1577, handschrift op papier, 29,5 x 17,5 cm. Berlijn, Staatsbibliothek zu Berlin - Preußischer Kulturbesitz, Orientabteilung, Ms. Diez A fol. 3, f. 1v-2r

Dit rijkgeïllustreerde handschrift is een afschrift van de *Qisas al-anbiya* (Verhalen over de profeten) dat in 1577 in Shiraz, een van de oudste

steden in Perzië, het moderne Iran, is vervaardigd. Het manuscript bevat de verhalen van de veelal bijbelse profeten, zoals Adam, Noach, Abraham, Mozes, David en Jezus, maar begint en eindigt met Mohammed als bringer van wat moslims beschouwen als het definitieve goddelijke woord: de Koran.

De opening toont Mohammed in zowel de hemel als op aarde, maar op een andere manier dan Christus wordt afgebeeld. Arabische boeken lees je van rechts naar links, dus de afbeelding van Mohammed omringd door negen gezellen op aarde komt eerst. Zij horen tot een groep van zeker tien zeer vroege

volgelingen van de Profeet die in speciale tradities met name worden genoemd. Onder hen zijn altijd de vier rechtgeleide kaliefen. De heiligheid van de Profeet wordt verduidelijkt door een vlammeende nimbus. Op de achtergrond staat een moskee met twee muezzins, personen die oproepen tot het gebed.

Links vliegt Mohammed, wederom met vlammeende nimbus, door een hemel van gouden wolken, omgeven door engelen afgebeeld in levendige kleuren. De Profeet zit op Buraq, een mythologisch rijndier dat is gebaseerd op soera 17, de Nachtreis, waarin de Profeet vertelt dat hij in één nacht reisde van de

16 BEDE- LAARS NAAST GOD

Die legende ende dat leven van sinte Franciscus ende hoe hi die vijf wonden ontfinde ende van veel scone mirakelen die hi ghedaen heeft: ende dat leven van sinte Clara

Leiden, 1504, gedrukt op papier, 14 x 9,5 cm. Utrecht, Universiteitsbibliotheek, THO-RAR 4-70 oct, f. 1v en f. 195v-196r

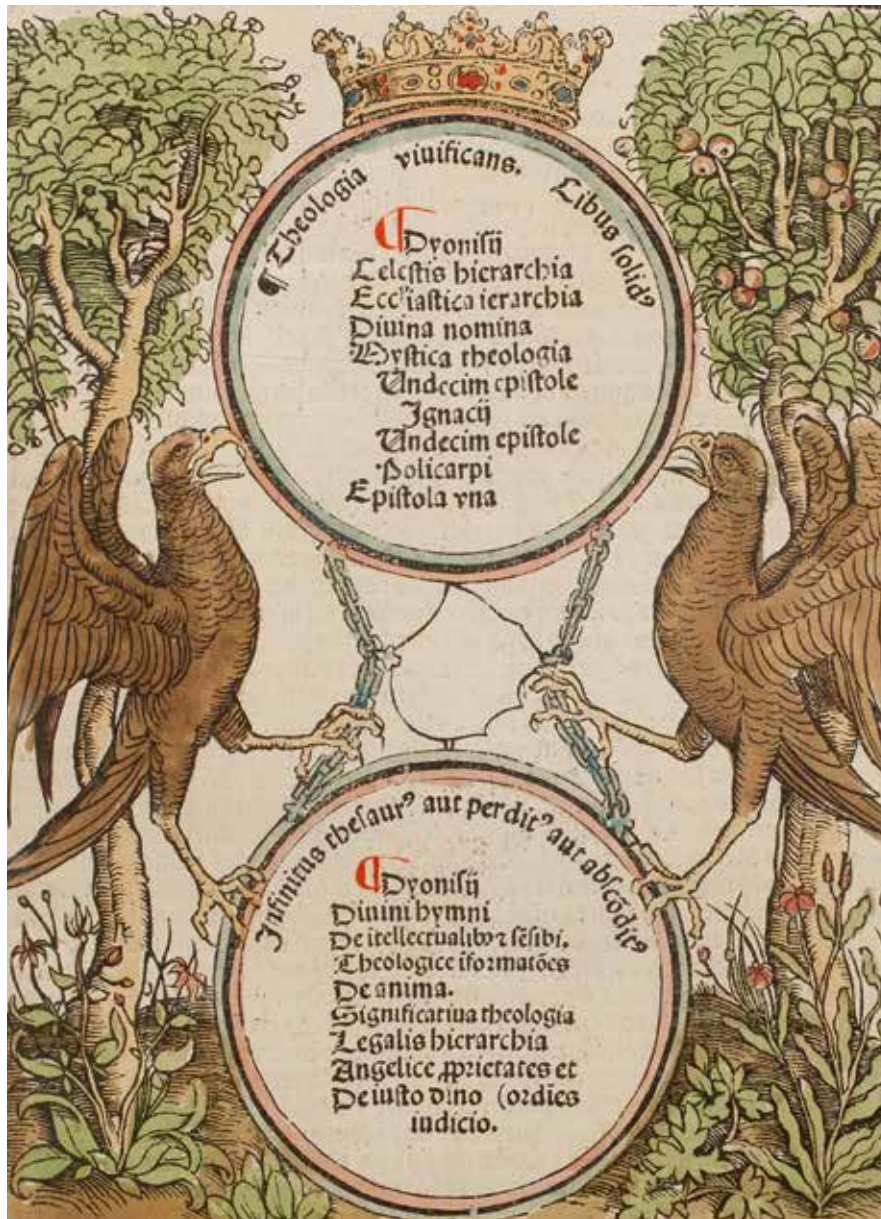
Armoede en heiligheid hebben in het christendom vaak een speciale relatie met elkaar. In de voetsporen van Jezus treden is door velen opgevat als een roep om wereldse rijk-

dom te verwerpen en op zoek te gaan naar hemelse rijkdom. Ook Franciscus van Assisi (overleden in 1226) volgde dit pad naar zijn geliefde Vrouwe Armoede. Hij deed dat voor zijn persoonlijke spirituele ontwikkeling, maar wilde dat ook delen met gelijkgestemde broeders en zusters, zoals zijn volgeling Clara. Beiden zijn in het getoonde boekje, een simpele oude druk uit 1504, als bedelaars afgebeeld. De diepe spirituele band die Franciscus voelde met Christus blijkt uit de afbeelding waarin hij zijn stigmata ontvangt, waarbij de wonden van Christus op zijn eigen lichaam verschijnen. Dit gebeurde terwijl hij in afzondering mediteerde op de berg La Verna in Toscane. Zijn biograaf Bonaventura ziet dit als een mystieke vereniging met Christus.

In alle drie religies worden mystieke ervaringen als die van Franciscus geassocieerd met een sober of ascetisch leven en het omarmen van armoede, met langdurige meditatie of extase en met het samenleven met gelijkgestemden in broederschappen of ordes. Franciscus was geen schriftgeleerde die zich bezighield met de uitleg van de Heilige Schrift. Hij vond zijn levenspad vooral in een aantal bijbelse passages die hem diep raakten. Andere mystici gingen juist op zoek naar diepere betekenissen van de Heilige Schrift die hen konden leiden naar een persoonlijke ervaring van het goddelijke.

Een voorbeeld van het zoeken naar diepere betekenissen van de Heilige Schrift is het hier afgebeelde werk van

pseudo-Dionysius de Areopagiet. Deze auteur deed zich voor als Dionysius, het lid van de Areopagus, het bestuurscollege en hooggerechtshof in Athene, die was bekeerd door de apostel Paulus. In werkelijkheid schreef hij rond 500 een aantal mystieke teksten, het *Corpus Dionysiacum*. In de vier voornaamste boeken behandelt hij de hemelse hiërarchie (boek 1), de kerkelijke hiërarchie (boek 2), de goddelijke namen, het wezen van God en de goddelijke attributen (boek 3) en de mystieke theologie, de opgang van de ziel en de eenwording met God (boek 4). In dit laatste boek stelt hij dat het niet geschikt is voor niet-ingewijden, degenen die vasthouden aan wat tastbaar is, niet geloven in het bovennatuurlijke, maar toch denken God te kunnen doorgronden. Pseudo-Dionysius tracht christelijke dogma's in overeenstemming te brengen met het neoplatonische denken. Hij vond vooral weerklank in de Griekssprekende wereld. Johannes Scottus Eriugena vertaalde zijn werk in 862 in het Latijn, maar het was pas in de twaalfde en dertiende eeuw dat hij van grote invloed werd op de christelijke wereldopvatting. Vandaar dat de bovengenoemde Bonaventura hem de prins van de mystici noemt. BJ, ML

Detail van de titelpagina van Dionysius Areopagita, *Opera, veteris et nove translationis, etiam novissimi ipsius Marsilii Ficini*

Straatsburg, 1502 (tweede deel), 1503 (eerste deel), gedrukt op papier, 28 x 19,5 cm. Utrecht, Museum Catharijnenconvent, BMH pi74

COLOFON

Uitgave

WBOOKS, Zwolle i.s.m. Museum Catharijneconvent, Utrecht en Universiteitsbibliotheek, Utrecht.

Deze uitgave verschijnt ter gelegenheid van de tentoonstelling *Heilig Schrift - Tanach, Bijbel, Koran*, 7 oktober 2016 - 8 januari 2017 in Museum Catharijneconvent, Utrecht.

Niet alle werken die te zien zijn in de tentoonstelling zijn in dit boek opgenomen.

CATALOGUS

Auteurs

Roel van den Broek, Charlotte Huygens, Bart Jaski, Tanja Kootte, Micha Leeflang, Amanda Pullan, Casper Staal, Edward van Voolen, Arnoud Vrolijk

Redactie en coördinatie

Micha Leeflang / Museum Catharijneconvent, Utrecht

Tekst- en beeldredactie

Kees van Schooten / Museum Catharijneconvent, Utrecht

Ontwerp

Miriam Schlick, Amsterdam

Fotografie

Foto's van objecten uit de collectie van Museum Catharijneconvent zijn gemaakt door Ruben de Heer; foto's van objecten uit de Universiteitsbibliotheek Utrecht door Adriaan van Dam, Peter Rothengatter (HetFotoAtelier, Utrecht) en Frans Sellies. Foto's van objecten uit andere collecties zijn afkomstig van bij de afbeeldingen vermelde instellingen en fotografen.

Fotoverantwoording

Omslag voorzijde detail van afb. 2.3, Bernulfuscodex. Utrecht Museum Catharijneconvent, ABM h3.

Flap voorzijde detail van Esterrol, Duitsland, 18e eeuw. Utrecht, Universiteitsbibliotheek, Hs. 1426. **Omslag achterzijde** Utrecht, Museum Catharijneconvent, BMH h4, **foto's** Marco Sweering. **Flap achterzijde** detail van een koranpagina, Andalusië, 13e eeuw. Rotterdam, Wereldmuseum, 74535, **foto** Theo van Pinxteren

TENTOONSTELLING

Conservatoren en concept

Bart Jaski / Universiteitsbibliotheek Utrecht
Micha Leeflang / Museum Catharijneconvent, Utrecht

Educatie

Marieke Wickham / Museum Catharijneconvent, Utrecht

Projectleiding

Ronnie Weijers / Museum Catharijneconvent, Utrecht

Marketing

Boukje Schaap / Museum Catharijneconvent, Utrecht

Vormgeving

Rogier Martens

Informatie over WBOOKS is te vinden op www.wbooks.com

Informatie over Museum Catharijneconvent is te vinden op www.catharijneconvent.nl
Informatie over de Universiteitsbibliotheek Utrecht is te vinden op www.ubu.nl

© 2016 WBOOKS, Zwolle

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden vervoerd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

NUR 680, 694

ISBN 978 94 625 8162 3

J odendom, christendom en islam staan bekend als de religies van het boek. Het zijn monotheïstische godsdiensten. Men gelooft in het bestaan van één God, die de wereld heeft geschapen en zich in woorden heeft geopenbaard aan de mens. Deze openbaring is opgeschreven in een heilig boek, dat zich vanwege de goddelijke oorsprong onderscheidt van alle andere boeken. Het is een boek van uitzonderlijke betekenis, dat met veel eerbied en respect wordt behandeld. Heilige boeken getuigen in hun uiterlijk van grote kundigheid en hoge artistieke kwaliteit.

Of we jood, christen of moslim zijn, een ander of geen geloof aanhangen, de schoonheid van de heilige geschriften kan door iedereen worden bewonderd. Laat u verrassen door opmerkelijke overeenkomsten en verschillen en neem kennis van de bijzondere inhoud van de heilige teksten.

